

MÓRICZ ZSIGMOND SZÍNHÁZ

MÓRICZ ZSIGMOND
SZÍNHÁZ

1981. VII. 14.

NYÍREGYHÁZA

1981

Szerkesztette: MARGÓCSY JÓZSEF

Fotó: KELETI ÉVA

Felelős kiadó: BOZÓKY ISTVÁN

Készült a Nyírségi Nyomdában íves ofszetnyomással

74914 — BR — 1981.

Felelős vezető: Jáger Zoltán igazgató

„A színháznak egészen különös saját levegője van, amely nem hasonlít semmiféle más üzeméhez. A termelő üzemek valami haszonérték előállítására szolgálnak, a színház a káprázat és hangulat sikeres és gazdaságos termelésére törekszik. Ezt is munkával, éspedig szakemberek komoly és fáradhatatlan munkájával lehet csak elérni, de a cél egy olyan belső kelléket kíván meg kivétel nélkül minden munkástól, ami más termelési ágánál nem okvetlen szükséges: ihlettel kell bírnia az igazgatótól a portásig, a fősze-replőtől az utolsó statisztáig, a díszlettervezőtől a kulissza-tologató munkásig mindenkinek.

Ez az ihlet hasonlít a költői ihlethez. Teremtő, talá-lékony, tehetséges és szerelmes lelki alkatot feltételez.

Ennek kell benne lenni mindenkiben, aki a színházhoz szerződik, különben értéktelen elemmé válik a különös haj-szában, ami itt folyik. Nincs nagyobb átka a színháznak, mint a tökéletes hivatalnoktípus, vagy a szorgalmas kőmí-vesjelleg, aki a téglát pontosan teszi a téglához, s mikor a déli harangszó kondul, leteszi a kalapácsot. A színházi em-bernek nem szabad ismernie a munkaidőt, itt állandó láz-nak, elragadtatásnak és elbűvöltetésnek kell lennie . . .”

MÓRICZ ZSIGMOND

Szabolcs-Szatmár megye múltbeli kulturális életére súlyos árnyékként vetődtek a közismerten elmaradott társadalmi viszonyok, népének nehéz életkörülményei. Bár itt mindig hiányzott egy krajcár, és az árnyékok is komorabbak voltak, a haladó szellemi örökség tisztelete, a hagyományok ápolása mindmáig jellemzője e gazdag érzelmi és gondolatvilágú népnek.

A szellemi örökséget olyan alkotók, gondolkodók jelentették és jelentik számunkra, mint Bessenyei György, Kölcsey Ferenc, Korányi Frigyes, Krúdy Gyula, Zalka Máté, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Móricz Zsigmond, Váci Mihály, akik életművük jelentős részével elévülhetetlenül ehhez a megyéhez kötődnek, és egyben képviselői a nemzeti progressziónak is.

A nyomasztó társadalmi-gazdasági elmaradottság felszámolása, kulturális életünk kiteljesedése a felszabadulással indult meg, és az utóbbi évtizedben gyorsult fel. A máig elért társadalmi-gazdasági fejlődés nagymértékben megváltoztatta megyénk szellemi arculatát is. Az iparosítás, a megye településszerkezetének átalakulása erőteljes urbanizációs folyamatot indított el. Felgyorsult az átrétegződés, megváltozott az emberek életmódja, életformája és növekedett kulturális igénye, művelődésre, tanulásra fordítható ideje, lehetősége. Különösen szembetűnő a változás, fejlődés a megyeszékhelyen, a 110 000 lakosú Nyíregyházán. Kialakultak az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatómunka intézményes feltételei, az alkotó szellemi élet, a művészet és irodalom műhelyei, fórumai. Ezzel együtt jelentősen megnőtt a város, a megye értelmiségi rétege, sokoldalúvá vált tevékenysége. Fejlődött és differenciálódott a lakosság kulturális igénye, melyben jelentős helyet foglal el a színház iránti érdeklődés.

A színházi kultúra nem előzmények nélküli a megyében. Amint arra e kiadvány egyik tanulmánya is utal, Nyíregyházán mintegy 150 éve van színházi élet, s a város polgárai jelentős áldozatokat is hoztak a színjátszás feltételeinek megteremtésére.

E színházszeretet mindmáig megmaradt, s az utóbbi évtizedben tovább erősödött. E szeretet is inspirálta a megye párt- és állami vezetőit arra, hogy a vendégtársulatok alkalmi fogadása mellett önálló társulat létrehozásával teremtsen meg a folyamatos színházi élet korszerű feltételeit.

E vállalkozás első, rövidebb szakasza most lezárult. A színház korszerűsítése befejeződött, az önálló társulat megalakult, s 1981. október 17-tel megkezdte hosszú távú küldetését, a szocialista kultúra szolgálatában.

Kívánjuk, hogy az Alapítólevélben megfogalmazott célok, feladatok teljesítésével váljon a színház olyan alkotóműhellyé, mely tovább viszi a megye nemes irodalmi hagyományait és összeköt bennünket az ország szellemi vérkeringésével.

Dr. Pénzes János
a Szabolcs-Szatmár megyei Tanács
elnöke

MÓRICZ ZSIGMOND SZÍNHÁZ ALAPÍTÓLEVELE

A Móricz Zsigmond Színház célja, hogy a színház műfaji lehetőségeivel magas színvonalon szolgálja Szabolcs-Szatmár megye és azon keresztül az egész ország kulturális emelkedését és művészi életét.

Tevékenysége során sohase feledkezzék meg a szocialista eszmeiségről és a színház emberformáló erejéről.

Feladata:

- hogy — elsősorban az otthonát adó városban, Nyíregyházán — magas színvonalon művelje mesterségét, a színház művészetét;
- hogy mindenkor és minden esetben igényes előadásai-val, a városon túl is fölkeresse a megye településeit;
- hogy Kelet-Magyarország alkotó népének szellemi fényét felfogja, s Szabolcs-Szatmár megye határán túl is láthatóvá tegye;
- a magyar dráma ápolása. Ennek keretén belül olyan írók felkutatása a megyében és megyén kívül, akik munkásságukban lehetőleg a színházhoz kapcsolódva, a dráma műfajában is folytatói lehetnek az országrész nagyszerű és nemes irodalmi hagyományainak;
- arculatát tekintve a Móricz Zsigmond Színház prózai színház, mely esetenként zenés játékot is műsorára tűz. Játékmodorát illetően: mindenkor kötelező a közérthetőség. Ebből következően a színház természetes művészi stílusa a realizmus;
- ez a szó: realizmus, esztétikai fogalomként értendő a maga sokszínű teljességében. Nem ragadhat bele egy inkább naturalista, mint realista színpad képi és játékmodorába.

A Móricz Zsigmond Színház szocialista, elkötelezett, realista, mai magyar színház.

- Szocialista: eszmei tartalmában, darabválasztásában, előadásában.
- Elkötelezett: az emberi haladás szolgálatában.
- Realista: szemléletben és közlési módjában.
- Mai: nem a rosszul értelmezett „modernség”-ben, szán-

dékolt érdekesség hajszolásában, hanem a **mindenkori jelen problémáinak átgondolt keresésében és fölvetésében**, forma- és ritmusvilágának követésében és ábrázolásában.

- Magyar: természetes jellegében, gondolat- és érzelemközlésének közérthető formájában és abban a biztos tudatban, hogy a jó hazafit éppen hazaszeretete emeli a más nemzetek fiainak hazaszereteté is megértő, internacionalista szellemben gondolkodók világkévéért küzdő soraiba.
- Színház: abban az értelemben, hogy munkájuk során tagjai sohasem felejtik, hogy a színház nemcsak épület, nemcsak együttes, hanem **az a műfaj, mely az ember ábrázolásához kötött**. Az emberhez, melynek jó, vagy rossz jelleme, tragikus, vagy komikus sorsának és törekvéseinek ábrázolása nélkül a legszebb előadás is csak üres spektakulum.

A színház tagja csak az lehet, vagy csak az maradhat, aki a színház céljait, feladatait ismeri, vállalja és odaadó, becsületes munkájával és magatartásával szolgálja.

*(A társulat tagjai közfelkiáltással elfogadták
1980. augusztus 26-i alakuló ülésükön.)*

Bozóky István
igazgató

A FELSŐBBEKNEK ENGEDELMEKBŐL
az Erdélyi Nemes „Magyar Jádzó Társaság”
jelenti

az Erdemes Közönségnek
hogy mái Napon, úgymint Böjt elő Havának 9-ik Napján
fog tartatni

A Méltóságos G. Rédeiné Asszony ő Nagysága Házánál
egy érzékeny Játék

... és így tovább. Erdemes Közönségéhez 1793-ban szólt így bevezető soraiban az egyik legrégebb magyar színlapon, az *akkori* igazgató. A Móricz Zsigmond „Jádzó Társaság” nevében most hasonló ékességgel kellene szólnom Hozzád, Kedves Közönség. Ilyen ékesszólás azonban szokatlanul hangzana áramvonalas korunkban. Fordítsunk hát színház-történetünk lapjain és térjünk vissza a jelenbe.

Tenném én szívesen, de színháznyitásunk történelmi pillanataiban makacs konoksággal ragadja vissza-vissza gondolataimat a múlt: kutatni a gyökereket, honnan indult, milyen célokkal ez a mi színházunk, mely éppen itt és most születik, napjainkban. A múlt harcaiból, eleink küzdelmeiből, gondolataiból tanulunk sohasem árt, ezért talán nem untatlak, Kedves Közönség, ha arra kérlek; vessünk egy közös pillantást közös múltunkba s onnan — az ünnepélyes jelenen keresztül — a remélhető jövőbe.

Tudod-e, Kedves Közönség, hogy a Pesten építendő magyar Játékszín érdekében Szabolcs Vármegye indított gyűjtést a múlt században, nem kevés adományokkal jegyeztetvén magát?

Tudod-e, Kedves Közönség, hogy 1834-ben az Országgyűlés előtt a „Magyar Játékszín” (a Nemzeti Színház) létrejöttéért Szathmár Vármegye követe, Kölcsey Ferencz, mondotta el történelmi jelentőségű és e tárgyban döntő fontosságú beszédét, mely a Nemzeti Színház megalapítására indította az ország népeit?

És most arra kérlek: hallgassuk meg képzeletünkben közösen ennek a beszédnek egy részét, mely így hangzik:

„... Játékszín! melynek ismertető bélyege ne csak az élet nélkül álló kőfalra festett országos címer legyen, hanem:

az az *önérzés*, mellyel annak küszöbein minden magyar belépni fog; az a *lelkesezés*, mely a színjátszót a mindennapi élet körén felülemeli;

az a *nemes hazafiúság*, mely által a hazánkban biza-kodó költő tulajdon érzéseit a nemzet érzéseivel egybe-olvasztja, s ez egyedül lehetséges úton hazafi társait magához felragadja.

Így fogja majd a nemzet a Játékszín, s a játékszín a nemzetet kölcsönösen megneemesíteni.”

Annyi év után Szabolcs-Szatmár Megye most létrehozta saját színházát. Híven nemes hagyományaihoz nemzeti fölemelkedést, nemzeti öntudatot szolgáló, szocialista színházat.

A most útjára induló Móricz Zsigmond „Jádzó Társaság” szerény erejével e célokat kívánja szolgálni.

Remélhetően, nemcsak önmagában, hanem Veled együtt, Kedves, Érdemes Közönség.

Bozók István

Fehér György
művészeti vezető

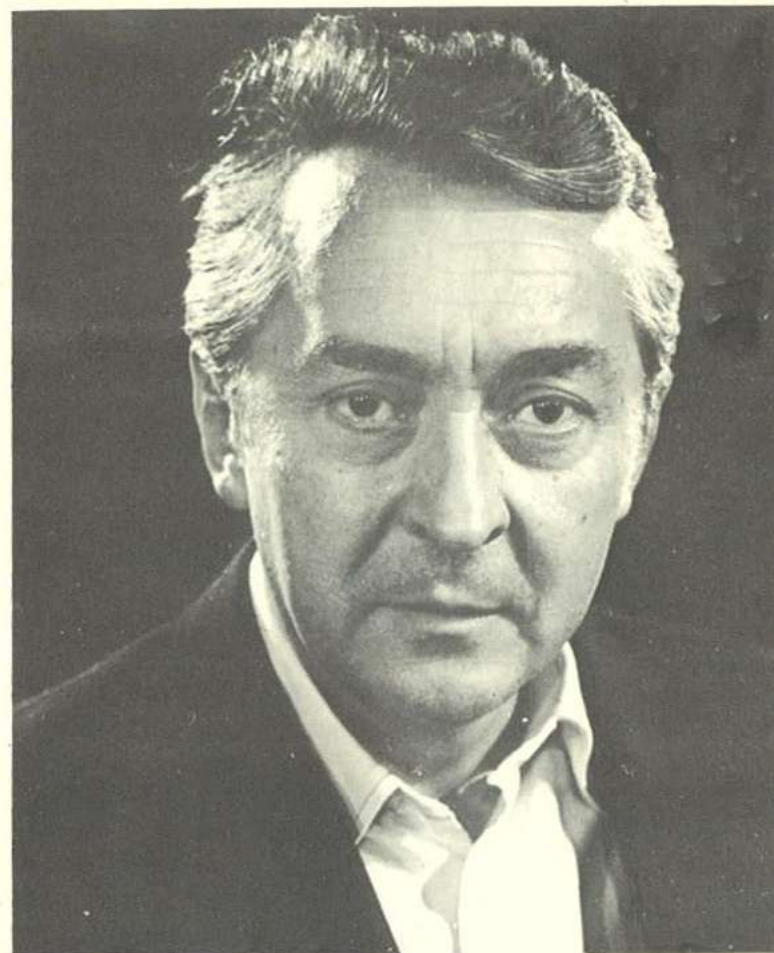
Fehér György 1972-ben végzett a Színház- és Film-művészeti Főiskola filmrendező szakán. Tanárai: Makk Károly és Szinetár Miklós voltak. A főiskola elvégzése után a televízióhoz került, ahol a diplomamunkája is készült (III. Richárd).

Általában klasszikusokat rendez, Shakespeare-t, Ben Johnstont, Dosztojevszkijt, Hemingway-t (III. Richárd, Volpone, Bosszú, Vándorünnep).

Készített gyermekműsorokat, ismeretterjesztő műsorokat és televíziós operákat (Farkas Ferenc: Bűvös szekrény, Vajda János: Barabás, Leoncavallo: Bajazzók).

Három alkalommal megnyerte a veszprémi Tv Fesztivál fődíját, egyéb rendezői különdíjakat, kritikusok díjait, a salzburgi operafesztivál különdíját, a prágai nemzetközi tv-fesztivál zenei különdíját és a cseh filmkritikusok fődíját. 1978-ban Balázs Béla-díjat kapott.

Első színházi rendezése Nyíregyházán lesz.

Maróti Lajos
József Attila-díjas,
vezető dramaturg

A dramaturgia *szolgálat*. Részben az előadásra kiválasztott drámai művek „anyagának”, részben a darabok összességének, végső soron a színház egész műsorának aláztos, az igényekhez és lehetőségekhez simuló, ugyanakkor mégis bizonyos elhatározott alapelveket és törekvéseket érvényesíteni akaró szolgálata.

A világ drámairodalmának óriási, talán százezres nagyságrendű színdarabtartaléka látszólag korlátlan lehetőségeket kínál a műsoralkotónak. E végtelennek tűnő választási lehetőséget azonban megannyi tényező korlátozza. A színházépület és technikai adottságai, például. Vagy ami ennél

összehasonlíthatatlanul fontosabb: a színház társulata, összetétele, tagjainak adottságai, képességei és ambíciói, mert végső soron a színész az, aki létrehozza a színházi műalkotást, estéről estére kiállván a deszkákra. A közönség elé, amely közönség érdeklődését és igényeit a színház igenis szolgálni (habár nem kiszolgálni!) köteles: mert a színház, amelytől a közönséget elriasztotta akár a darabválasztás ezotérikus előkelősködése, akár a megvalósítás művészkedő akarnoksága — ez a színház nem színház többé! A közönség gazdagítható-gazdagodó érdeklődése és fogékonysága, a társulat belső adottságai-lehetőségei, valamint a színházvezetői törekvések — e három tényező érzékeny egyensúlyában alakulhat csak ki hatásos és hatékony műsor. És talán nem fölösleges hozzátenni: egy induló, újdonszerű színház esetében föltehetően idő is szükségeltetik, amíg az önálló művészegyeniségekből társulat kovácsolódik, amely felismeri és tudja saját legjobb képességeit, kialakítja saját stílusát, megtalálja azokat a csatlakozási pontokat, amelyekben át leghatékonyabban kapcsolódhat saját közönségének érzelmi és gondolati áramköreibe, s megteremtheti a maga sajátos, semmi más színházéval össze nem téveszthető műsorát, évadról évadra.

Ezek után mit mondhatnék mégis a Móricz Zsigmond Színház majdani műsortörekvéseiről? Hogy ez a színház — névadója szellemében — föltétlenül otthona lesz a kortársi és klasszikus magyar drámának; ugyanakkor ablakot kíván nyitni közönsége előtt a nagyvilág kortársi drámairodalmának igazi teljesítményeire csakúgy, mint a kortársi színházművészet törekvéseire (természetesen soha nem elszakadva saját közönségétől); hogy darabválasztó-darabformáló dramaturgiai munkájában egy cél vezeti: a látványban és cselekvésben megvalósuló színpadi műalkotás ne csak szórakoztasson, de gondolkodtasson is, és ugyanakkor ne csak gondolkodtasson, de gyönyörködtessen is. Egyszóval: igazi színház legyen.

Maróti Lajos

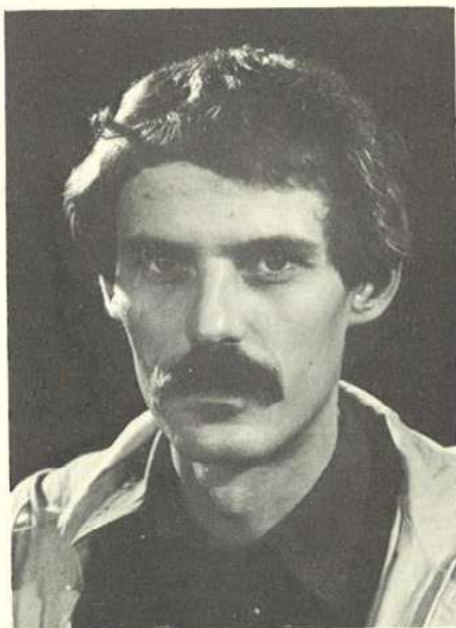
Nagy András László
rendező

Balázs Ádám
rendező és dramaturg

Baráth András
díslettervező

Vince Béla
jelmeztervező

FEKETE GYÖRGYI

„Eredetileg rajz szakos tanár vagyok. A színházzal 1979-ben kerültem kapcsolatba Békéscsabán: a Jókai Színházban csoportos szereplő voltam. Ebben az évben gyakorlatos színházi

vizsgát tettem. Nagy örömmel jövök Nyíregyházára, sok jó előadásban szeretnék részt venni.”

HARTMANN TERÉZ

Marton Endre tanítványaként 1978-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, gyakorlóéveit Budapesten a Nemzeti Színházban és a Szegedi Nemzeti Színházban töltötte, majd a Pécsi Nemzeti Színházhoz szerződött.

„Két évvel ezelőtt az a megtiszteltetés ért, hogy Moszkvában a Szovremennyik Színházban is eljátszhattam Ivát... A színház iránti tiszteletemet és szeretetemet megerősítette, hogy Paál István rendező révén megismerkedtem Grotowskyék elképzeléseivel. Ennek eredményeképpen bizonyos mértékig újra kellett fogalmaznom a főiskola alatti elképzeléseimet: a közösséget elengedhetetlennek tartom.”

HORINECZKY ERIKA

A főiskola elvégzése után — ahol Várkonyi Zoltán növendéke volt — a Pécsi Nemzeti Színházhoz szerződött.

JANCSÓ SAROLTA

1974-ben végezte el a főiskolát, Várkonyi Zoltán tanítványaként. Ezután Miskolcra szerződött, majd több esztendőt töltött Győrben. Legutóbb a budapesti József Attila Színház tagja volt.

HOLL ISTVÁN

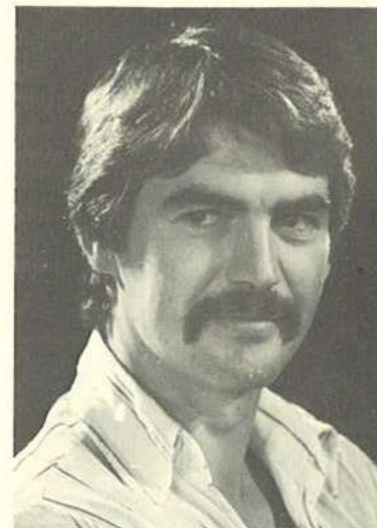
Jászai-díjas

„1955-től 59-ig mint ösztöndíjas elvégeztem Szinetár Miklós osztályában a főiskolát. Debrecenben, Budapesten, Szolnokon, Pécsen, Győrben, Kecskeméten dolgoztam. Pályafutásom során közel 100 filmet forgattam.”

HORVÁTH ISTVÁN

Az 1973—74-es évadra írta alá első szerződését a Pécsi Nemzeti Színházhoz, s két évet töltött el e színház kötelékében. Az 1975—76-os évadra a Szegedi Nemzeti Színházhoz szerződött, majd 1976-tól ismét Pécs következett, mígnem a 80—81-es évadban szabadúszó színészként dolgozott.

„Hogy miért épp Nyíregyháza? Nehéz erre a kérdésre válaszolni. A lényeg talán, hogy olyan közösség jön létre egy új színház társulataként, ahol a közösségi szellem erős. Akik bátrak ahhoz, hogy az első lépéseket együtt tegyék meg . . .”

ITTES JÓZSEF

Színészi pályafutását a Budapesti Nemzeti Színház stúdiójában kezdte, innen a Miskolci Nemzeti Színházhoz szerződött.

„Bemutatkozás... Kérek egy kis haladékokat. Szeretnék személyesen bemutatkozni, a színpadon, a színpadról. A munkával és a munkához való viszonyommal. Közönségnek, kollegáknak egyaránt...”

KATONA ZOLTÁN

Még gyerekfejjel vállalt statisztálások és kisebb-nagyobb szerepek után 1977-ben szerződött Győrbe ének-tánc-kari tagnak s játszott újabb kisebb-nagyobb szerepeket. 1978-ban a Népszínház szerződtette csoportos szereplőként, innen jött Nyíregyházára a Mórícz Zsigmond Színházhoz.

KISS T. ISTVÁN

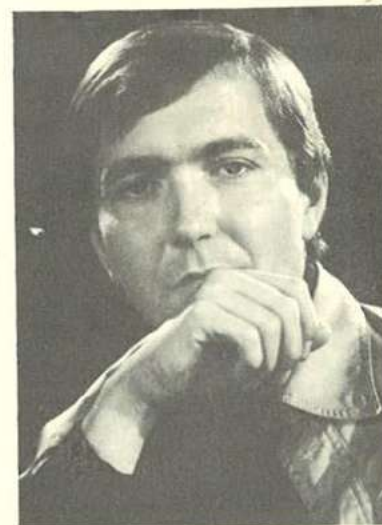
„Gyermekkoromban a Tanácsház téren mondtam verset. A kétévi katonaság után jelentkeztem a Várszínház stúdiójába. Ruszt—Iglódi—Györgyfalvai tanítványa voltam két évig.

A főiskoláról a Valló—Marton páros rúgott ki az első év végi rostán. Akrobatikát és dublörködést Pintér Tamás csoportjában tanultam: ennek a pár hónapnak a gyümölcsét fél évig ehettem egy kézzel a Baross utcai sebészeten. Most februártól a Szigligeti Színház lett soron következő állomásom színésszé válásom útjának. Nagyon jó volt, mert dolgozhattam: mégis átpártolok a Mórícz Zsigmond Színházhoz. Remélem öröm lesz ez a találkozás — mindkettőnk számára.”

IFJ. KOVÁCS GYULA

1971-ben harmadéves jogászként felvételizett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, másod ízben — s ezúttal sikeresen. A főiskola után, ahol Horvai István tanítványa volt, a Thália Színházhoz szerződött, majd 1977-től a József Attila Színházban dolgozott.

„Ritka kivételes alkalom egy színész életében, hogy alapító tagja lehet egy színháznak. Boldog vagyok, hogy ez nekem megadatott. Színházat nem lehet fáradtan, félgőzzel, szeretet, szenvedély nélkül, hivatalos módra, csapatszellem és közös akarat nélkül csinálni. A bennem már-már szunnyadó tüzet, hitet élesztette fel a Nyíregyházán születő színház, s hogy részese lehetek.”

LAKATOS ISTVÁN

Amatőr színjátszóként „lopakodott be” a Debreceni Csokonai Színházba, ahol három éven át statisztált, játszott kisebb szerepeket. Sikertelen főiskolai felvételi után népművelő lett, majd újságíróskodott.

„Vágytam a színházra: ismét felvételiztem — sikerrel. Major Tamás osztályában tanultam. A Móricz Zsigmond Színház társulatalakulásának híre vonzott: új színház, új környezet, új lehetőségek. Úgy érzem, hogy ez az alakuló társulat nagyon sok szép és jó dolgot fog csinálni. Hogy ez sikerül-e, a közönség dönti majd el. Én bizakodom, és kívánok nagyon jó színházat a leendő közönségének!”

LENGYEL ISTVÁN

Szegeden kezdte tanulni a színházat, majd Veszprém, Kecskemét következett, azután a Déryné Színház, Szolnok, Békéscsaba majd újra Szolnok.

„Játszottam jót, rosszat is, sokat. Nagy várakozással nézek nyíregyházi évadom elé. Remélem, a közönség olyan elégedett lesz munkámmal, mint amilyen örömmel szerződöm én a színházhoz.”

MÁTHÉ ETA

„Igen nehéz életrajzot írnom pályafutásom felsorolásával. 30 év van mögöttem. 1951. augusztus 1-én szerződtem a Pécsi Nemzeti Színházhoz, Szendrő József hívására.

Az ő szeretete és bennem való hite vezetett végig pályámon és kísér a mai napig. Játszottam tragédiában és bohózatban, társalgási színműben és musicalben, vígjátékban, operettben, revüben, még cirkuszban is. Alig van Magyarországon színház, ahol ne dolgoztam volna keményen, Budapestet is beleszámítva. Nem szerettem megállni sok időre; ha hívtak új színházhoz, összekapoltam kis bőröndömet és indultam: új kollégákkal új rendezőkkel és új közönséggel találkozni...”

MUSZTE ANNA

1968-ban nyert felvételt a Színház- és Filmművészeti Főiskolára. Tanulmányai befejezése után a Bartók Gyermekszínházhoz, ezt követően 1975-től a Vidám Színpadhoz szerződött. 1977-től a Pécsi Nemzeti Színház tagja.

PETÉNYI ILONA

A főiskola elvégzése után a Szolnoki Szigligeti Színházhoz, majd Veszprémbe szerződött. A Thália Színház volt a következő állomás, majd a Pécsi Nemzeti Színház, ahol négy évet töltött. Főiskolás kora óta filmezik.

„Új színház alapító tagjának lenni — ez keveseknek adatik. Bizom ennek az új társulatnak a kollektív alkotóerejében, a közönség érdeklődésében. Nagyon várom az első bemutatót: a színész a színpadról mond magáról legtöbbet.”

POLYÁK ZSUZSA

Tizennyolc éves korában vették fel a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, ahol 1976-ban végzett Szinetár Miklós növendékeként. Ezután a Győri Kisfaludy Színháznál töltött két évet, majd a Magyar Területi Színház vendégművészeként Csehszlovákiában dolgozott. 1978-tól a Miskolci Nemzeti Színház tagja volt.

„... Mindig izgalmas dolog egy új közegbe való bekerülés. Hát még ha ez a közeg szintén új és együtt alakul újjá velem és a szintén új kollektívával. Ilyenben még nem volt részem. És mivel minden érdekel, ami új és más, ez a reveláció erejével fog rám hatni. Remélem. Ez a legfontosabb állomása eddigi pályafutásomnak.”

Tomasovszki Pál
zenei vezető

Tóth József
műszaki vezető

Rohály Miklós
ügyvezető igazgató

Fábián Mária
gazdasági vezető

SZÍNműVÉSZEK

ALBERT ÉVA

Kárpáthy Zoltán pantomimiskolájának elvégzése után első szerződését Veszprémben kapta; Szolnok, Békéscsaba, Kecskemét, Pécs majd ismét Szolnok jelzi színészi pályájának állomásait.

„Szerepeim között előfordultak kislányok, nagylányok, rosszlányok, öreglányok, öregasszonyok. Legtöbbszörre vígjátékok, zenés komédiák, operettek, zenés szerepek.”

BALOG JUDIT

„Édesapám a Nemzeti Színházban, Madách Színházban volt üzemigazgató, édesanyám a Déryné Színháznak, később pedig a Népszínháznak volt művészeti főtthkára. Így aztán nem csoda, hogy én is a világot jelentő deszkákat választottam: a 25. Színházba kerültem Iglódi István hívására. Jelentős szereppel kezdtem: a Tragédia virágáruslány volt első feladatomb...”

BARBINEK PÉTER

1977-ben szerzett diplomát a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, ezután a debreceni Csokonai Színházban dolgozott.

„A főiskolára 1973-ban kerültem — ez és az 1967-es érettségi dátum között voltam szinkronvágó, csapos, raktári segédmunkás, koczikísérő, pincér, hullámvasút-vezető, rokantsági-nyugdíjügyi előadó, kellékes, ügyelő, rendező-asszisztens, kórista, segédszínész... Nyughatatlan vagyok. Földhözragadt és megfoghatatlan igazságokat keresek...”

BARSY GÉZA

„A színészi pályát 1967-ben kezdtem a Déryné Színháznál, majd közel egy évtizedet Győrben töltöttem, a Kisfaludy Színházban. Kicsi és nagy szerepekben egyaránt fölléptem, az operettől a tragédiáig minden műfajban...”

BÁRÁNY FRIGYES

„1953 és 1956 között mint munkásszínjászó tevékenykedtem Makay Margit érdemes és kiváló művész irányításával. Lényegében itt és tőle tanultam meg mindazt, amit ezen a pályán egyáltalán tanulni lehet ...

1958-ban kerültem először színházhoz, az Állami Faluszínházhoz. Második felfedezőm Szendrő József volt, aki egy tájelőadásban látott és nyomban szerződtetett a debreceni Csokonai Színházhoz. Innen Győrbe, majd egy év után Pécsre kerültem. Nem bántam meg, A várost örökre a szívembe zártam. A színházat csak hét évre! Ekkor úgy éreztem, állóvízbe kerültem. A körülmények új színházat sugalltak. No és lehet újabb egy valóban új színháznál? Én reménykedem.

BERATIN GÁBOR

Két sikertelen főiskolai felvételi próbálkozás után 1977-ben az Állami Báb-színház tanfolyamán báb-színész diplomát nyert; ez után ismét felvételizett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, s ezúttal sikerrel. 1980 elején a József Attila Színházhoz került szakmai gyakorlatra.

„Nehéz megmagyaráznia egy kezdő színésznek, hogy miért pont ott indul el a pályán, ahova első szerződését aláírta. Az én választásom szintén nem elég tiszta, még magam előtt sem. Annyi biztos, hogy a várost szeretem, és hogy izgalmas dolog egy színház alapító tagjának lenni.”

BERKI ANTAL

1978-ban lett a Békés megyei Jókai Színház tagja, innen szerződött a Mórincz Zsigmond Színház alakuló társulatához.

„Ez lesz a negyedik évad, hogy szerződtetett tagja vagyok színháznak. Ezt megelőzően nyolc éven át hivatásos versmondóként dolgoztam: művelődési házakban és ifjúsági klubokban léptem fel irodalmi műsorokkal.”

CSORBA ILONA

Színészi pályafutását 1964-ben Egerben kezdte, majd Miskolcra szerződött. Kaposvár követte, azután újra Miskolc, ahol kilenc évet töltött. Eddig főleg primadonnaszerepeket játszott!

FABIÁN JÓZSEF

Nyíregyházán született, itt gyerekeskedett, végezte iskoláit. Volt gépkezelő, villanyszerelő, vállalati tervosztály-vezető, határőr, énekkari tag, majd énekes színész Miskolcon, a Déryné Színházban...

„Amikor az opera Miskolcon megszűnt, én ott maradtam segédszínész beosztásban. Miközben átszerződtem Egerbe, jelentkeztem a főiskolára, de elküldtek azzal, hogy 'színház szagom' van. Báti tanár úr felfigyelt rám és hosszan elbeszélgetett velem. Neki köszönhetem, hogy az egyik szezon elején, amikor az igazgató felsorolta az újonnan szerződtetett színészek neveit, engem is mint új színészt jelentett be. Ettől kezdve mint színész dolgoztam, persze főleg operett bonvivánként. De játszottam prózát is...”

GYÖRGYFALVAY PÉTER

1968-ban szerzett diplomát a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, Pártos Géza tanítványaként.

„Sok helyen voltam; most megírom, hol nem voltam, a többi ki lehet következtetni: Győr, Szeged, Kecskemét, Kaposvár (tehát itt nem voltam...) Nyíregyházán már sokat voltam, mint a debreceni előadások résztvevője...”

Ami a szerepeket illeti, 12 év termését természetesen nem tudom felsorolni, de fiatal hősök, hadnagyocskák, borivók, csibészek, majd mostanában inkább hőzöngő, középkorú, erősebb emberek jelzik az utat (hiába, az évek mennek)...”

PALOTAI ISTVÁN

A Petőfi, a Déryné, Torontóban a magyar nemzetiségi Művész Színház és a Szolnoki Szigligeti Színház pályájának állomásai.

„Szabolcs-Szatmár megyébe hazajöttem. Életem két legfelhőtlenebb évét itt, a megyei művelődési központ művészeti főelőadójaként töltöttem.”

SZABÓ TÜNDE

A főiskola elvégzése után a Madách Színházban fejlesztette tovább tehetségét, majd Kecskeméten és Pécsen játszott, végül a budapesti Vidám Színpad tagja lett.

„Amikor érettségi előtt álltam a Teleki Blankáról elnevezett gimnáziumban, éppen halálának századik évfordulójára emlékeztünk, és az életéről szóló diák-színdarabban én játszottam

Teleki Blankát, az egyenjogúságért, a műveltségért, az emberiségért mindhalálig küzdő pedagógusnőt. Ez a szerep döntötte el, hogy színésznő leszek... Ma már tudom, hogy semmi más nem lehettem volna, csak színész és várom, keresem azokat a feladatokat, amelyekben önmagamnak és másoknak is bebizonyíthatom ezt...”

SZELI ILDIKÓ

1966-tól a Miskolci Nemzeti Színházban tanulta a szakmát négy évadon keresztül.

„1970-től a Szolnoki Szigligeti Színháznál voltam szerződésben, ahol végigjártam a színészképzés

„létráját”. Hogy miket játszottam, nehéz lenne felsorolni tíz esztendő távlatából! Sok mindent: zenés és prózai darabokban egyaránt.”

STETTNER OTTÓ

Első szerződését 1962-ben kapta a Békés megyei Jókai Színházhoz. Színházi munkája mellett számos filmszerepet kapott az eltelt időben; 1975 óta a Kaposvári Csiky Gergely Színház tagja volt.

„Nyíregyházára úgy érzem, azért megyek, mert vonz az új, úttörő munka. Hiszek benne és hiszek választásom helyességében. Természetesen a közönség dönti el munkám értékét — igyekszem bizalmuknak megfelelni.”

TIMÁR ZOLTÁN

Színházi pályafutását 1972-ben — 16 évesen — kezdte a Kecskeméti Katona József Színházban Ruszt József kezei alatt. 1978-ban végezte el a főiskolát Vámos László növendékeként.

Az 1978—79-es évadban a Békéscsabai Jókai Színház tagja volt, a következőkben a budapesti Várszínházé.

IFJ. TATÁR ENDRE

Színészi pályáját Szolnokon kezdte, ahol tíz esztendőt töltött. Ezután Kaposvár, Kecskemét és a Déryné Színház, majd Békéscsaba és Debrecen következett.

„Egy színész életében nem az a fontos, hogy mi volt, hanem hogy mi lesz?! ”

SZÜCS SÁNDOR

1978-ban érettségizett a Lékai János Hajózási Szak-középiskolában. Ezután a budapesti Nemzeti Színház Stúdiójának lett tagja.

TALLÓS RITA

1979-ben érettségizett az esztergomi Dobó Katalin Gimnáziumban.

„Érettségi után a budapesti Tanítóképző Főiskolára jártam, ahol 1980. szeptemberétől halasztottam, mivel felvételt nyertem a budapesti Nemzeti Színház Stúdiójába.”

VITAI ANDRÁS

1976-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, Szinetár Miklós osztályában. Ezután egy esztendőt Bécsben töltött, Herder-ösztöndíjjal. 1977-től a veszprémi Petőfi Színház tagja volt, az

1980/81-es évadot pedig Pécsen töltötte. Szerepelt televízióban és filmvászonon is.

„A színház mellett továbbra is szeretnék hódolni kedvenc időtöltéseimnek, a sportnak, az írásnak, a képzőművészetnek és a zenének.”

VENNES EMMY

Veszprémben kezdte színészi pályáját, majd Győr, Debrecen, ismét Győr, végül Békéscsaba következett.

„Célom a vallomás erejével hatni és hogy ne magányosan, hanem közös művészi együttműködés, együttgondolkodás eredményeként — hittel harcoljak...”

VARSA MÁTYÁS

1973-ban végezte el a főiskolát. Ezután két esztendőt töltött Kecskeméten, négyet Szolnokon, egyet egyet Békéscsabán és a budapesti Gyermekszínházban.

„Szeretem a vidéki színházi életet. Itt sokat vagyunk együtt, jut idő a beszélgetésre is.”

ZÁVORY ANDREA

Színészi pályáját 1975-ben kezdte a 25. Színháznál. 1977-től az új Népszínháznak lett tagja.

„A közönségért létrehozott, jól szervezett színházi csapatjáték nélkül nem tudok színházat elképzelni. Szeretnék egy ilyen csapat tevékeny és küzdő tagja lenni.”

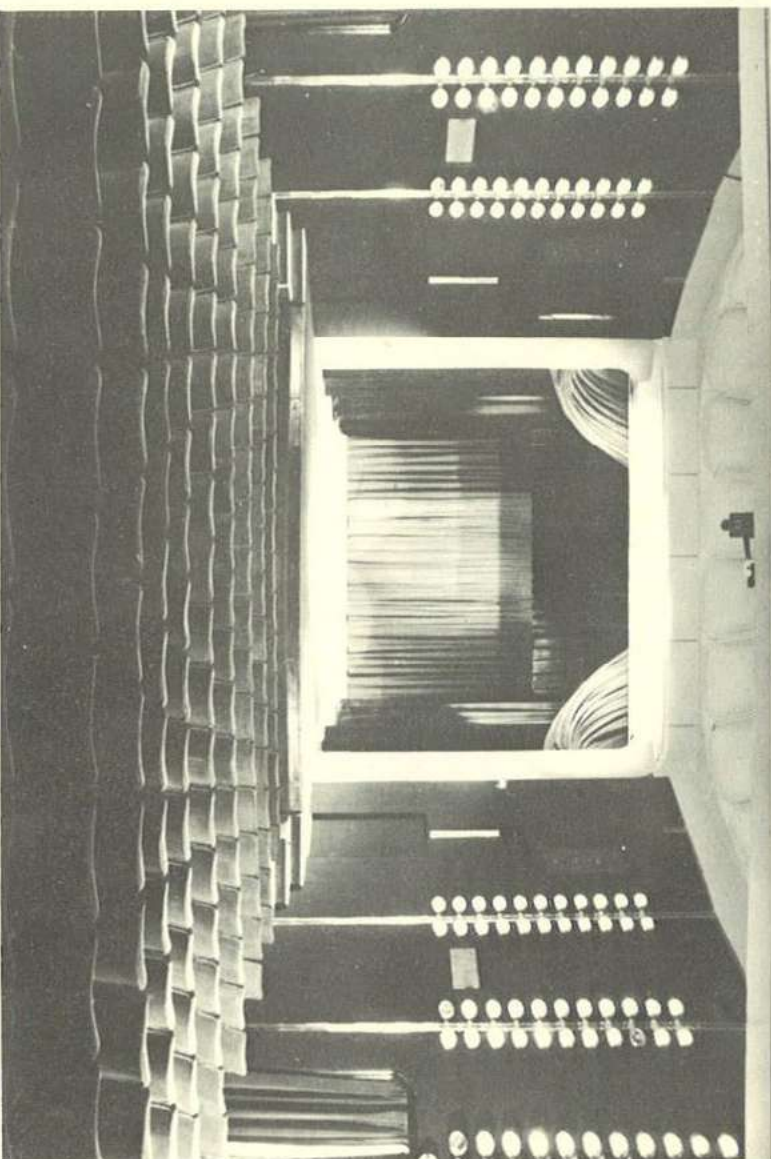
SZIGETI ANDRÁS

Engedjék meg, hogy „ideiglenesen” bemutatkozzam. 1964-ben végeztem el a Színház és Filmművészeti Főiskolát. Kecskeméten és Békéscsabán kezdtem meg a szakma gyakorlását. Szerepek, sikerek! Váratlan fordulat-

tal a FŐVÁROSBA kerültem. Nemzeti Színház, Mikroszkóp Színpad, Radnóti Miklós Színpad.

De az igazi bemutatkozás a SZÍNPAD és a NÉZŐTÉR viszonylatában történik majd, ahol természetesen Önök is bemutatkoznak mint befogadók vagy elutasítók. És én is! Majd előadásról előadásra, premierről premierre bemutatkozunk egymásnak, melynek várható eredményeként, megkockáztatom kijelenteni, hogy barátság lesz belőle, ha Önök is így szeretik a SZÍNHÁZAT, mint én.

A TÁRSULAT

IGAZGATÓSÁG: Bozóky István igazgató, Fehér György művészeti vezető, Rohály Miklós ügyvezető igazgató, Fábián Mária gazdasági vezető, Tóth József műszaki vezető.

SZÍNÉSZEK: Albert Éva, Balog Judit, Bárány Frigyes, Barbi-
nek Péter, Barsy Géza, Beratin Gábor, Berki Antal, Csorba Ilona,
Fábián József, Fekete Györgyi, Györgyfalvai Péter, Hartmann Te-
rész, Holl István, Horineczky Erika, Horváth István, Ittes József,
Jancsó Sarolta, Katona Zoltán, Kiss T. István, Kovács Gyula, Laka-
tos István, Lengyel István, Máthé Eta, Muszte Anna, Palotai István,
Petényi Ilona, Polyák Zsuzsa, Stettner Ottó, Szabó Tünde, Szeli Il-
dikó, Szigeti András, Szűcs Sándor, Tallós Rita, ifj. Tatár Endre,
Timár Zoltán, Varsa Mátyás, Vennes Emmy, Vitai András, Závory
Andrea.

MŰVÉSZETI ÜGYKEZELÉS: Maróti Lajos vezető dramaturg,
Balázs Ádám rendező dramaturg, Nagy András László rendező, Ba-
ráth András díszlettervező, Vincze Béla jelmeztervező, Tomasovszki
Pál zenei vezető, Pányoki László művészeti titkár, rendező, Tatár
Ancsa művészeti titkárhelyettes, Pankotay István színházi titkár,
Kádár Kata segédrendező, Várnai Ildikó segédrendező, Kovács Ist-
ván ügyelő, Majoros Zoltán ügyelő, Szalay Éva sűgő, Vigh Katalin
sűgő.

GAZDASÁGI ÜGYKEZELÉS: Berecz Zoltánné anyagkönyvelő,
Fekete Alajos szervező titkár, Gulyás Péter beszerző, Iglai Józsefné
szerv. ügyintéző, Lácza Lászlóné főpénztáros, Mátyás Gézané mun-
kaügyes, Molnár Antalné jegypénztáros, Pankotay Éva szervező tit-
kár, Tóthné Munkácsy Júlia adminisztrátor, Vad Sándorné bérlet-
pénztáros, Zomborszki László értékkönyvelő, Sárréti Györgyné adm.
gépiró.

GONDNOKSÁG: Berecz Zoltán kertész, Csuka Imréné takarító,
Éva Jánosné takarító, Hajnal Mária takarító, Kapczár Istvánné
portás, Kovács Éva takarító, Lippai Ferenc portás, Nagy Jánosné
takarító, Hupczey Lászlóné takarító, Dalanics Mihályné portás, Neu-
zer Jánosné takarító, Tóth Sándor gondnok-raktáros, Szilágyi Ist-
vánné hivatalsegéd.

TÁRVEZETŐK: Bodnár László lakatos, Gábor Piroska bútor-
kellékes, Mór István fővilágosító, Szántó Sándor színpadmester,
Vazorka János asztalos, Vigh Ferencné női szabó, Virovecz Lajosné
fodrász, Szatmári Árpád kárpitos, Görey János főfestő.

MŰSZAKI DOLGOZÓK: Albert György díszítő, Ács Zoltán dí-
szítő, Bartus Gyula bútoros, Bodor József asztalos, Ember Zoltán
díszítő, Fehér Mátyás díszítő, Fülöp Zoltán gépkocsivezető, Szosz-
nyák Vince díszletfestő, Gulácsi Erzsébet öltöztető, Hauser József
világosító, Hauser Sándor világosító, Hudák Sándor díszítő, Járosi
József gépkocsivezető, Jébert József zsinórmester, Joó György dí-
szítő, Kapczár Gabriella fodrász, Kutasi József asztalos, Lakatos
Lajos öltöztető, Lippai László világosító, Lipók Antal férfiszabó,
Lovácsi István világosító, Molnár Béla férfiszabó, Neuzer János
színpadmester-helyettes, Onder Sándorné öltöztető, Palatitz Zoltán
magnós, Szabó János gépkocsivezető, Szabó János világosító, Török
Ilona kellékes, Török Imre kellékes, Újváriné Roma Mária női sza-
bó, Varga Mihály díszítő, Szekeres Ilona öltöztető, Minya Mihályné
női szabó, Ács István díszletfestő, Aranyász Mihály férfiszabó.

A nyíregyházi színjátszás vázlatos története

I.

Másfél évszázaddal ezelőtről, 1831 júniusából származnak az első híradások nyíregyházi előadásokról. A „debreczeni nemzeti színjátszó társaság”, *Láng* Ádám vezetésével mutatta be művészetét, a fennmaradt plakátok tanúsága szerint. A mai Tanácsköztársaság téren, a Hősök szobra helyén állott *Nagyvendéglő* tánctermeben kerültek sorra ezek az előadások.

Az 1837-ben városi jogokat kapott Nyíregyházán most már, úgy látszik, rendszeresen tartottak színi előadásokat, mivel a társulatok működéséről gyakran a pesti lapok is beszámolnak. A negyvenes években pedig már nemcsak hivatásos, vándortársulatok szerepléséről tudunk, hanem műkedvelők kísérleteiről is.

Amikor a város óvoda felállítására gondolt, *Nagy* Sámuel evang. tanító kezdeményezésére, a társadalmi anyagi támogatást egy öntevékeny műkedvelő színjátszó csoport előadásainak jövedelme útján szándékoztak biztosítani. A szereplők „a fő tanodából szünnapokra haza érkezett ifjak és lelkes hölgyek” voltak. Az előadásokat ritkábban a Nagyvendéglőben, többször a *csizmadia* színen tartották. (Ez utóbbi a mostani r. kat. templom és a megyei könyvtár helyén állott piaci árucsarnok volt; a századfordulón bontották le.) E műkedvelők 1844-ben kezdték áldásos működésüket: később is ezt az évet tartották szervezeti, működési indulásuknak. Igazán szervezeten a hatvanas években működnek, kissé később már a városi Jótékony Nőegylet keretei között: vagy nyáron, vagy a bőjti időszakban (amikor más, táncos-zajos mulatsággal nem lehetett elúzni a hosszú téli esték unalmát). A szereplők között találhatjuk *Jurányi* Hugó városi főjegyzőt, a *Szénffy* testvéreket, ifj. *Krúdy* Gyulát, az író ügyvédédesapját, *Trajtler* Somát a városi főorvost, leányával, *Anuskával*, majd a Nyíregyházára költöző, akkor már hírneves *Jósa* Andrást.

II.

A másutt kőszínházban játszó színészek ide csak nyáron jutottak el, akkor a táncteremben szinte elviselhetetlenül meleg volt, természetesen vetődött fel egy nyári színpad felépítésének a gondolata.

A megyeszékhellyé váló Nyíregyháza azonban nemcsak gyakorlati oldalról nézte a színház kérdését, hanem társadalmi, művészetpolitikai szempontból is. 1869-ben tárgyalják *Riszdorfer* János városi főjegyző memorandumát, amelynek alapján „régí közohajtás sürgető szavára” a város előrehaladásának és népe művelődése gyámoltása céljából egy e helyütt létesítendő állandó magyar színház eszméjét karolja fel a tanács”. Nem sokkal később a műkedvelő színjátszók is kiadnak egy hírlapi nyilatkozatot, 1872-ben, mely szerint „erkölcsi és hazafiúi kötelességül ismerjük a nyíregyházi állandó színház eszméjét nemcsak felköltöni álmaiból, hanem azt közelítőleg teljesíteni is.”

Egyelőre csak egyszerűbb, nyári színpad építésére nyílt alkalom. Először a *Nagyvendéglő* udvarán, az Ungvárról jött *Hubay* Gusztáv és *Sztupa* Andor igazgatók kaptak nemcsak színjátszási, hanem arénaépítési engedélyt is. Az ilyen, 8–10 nap alatt fából ácsolt színpadok többnyire csak rövid használatra készültek. Az első ilyen nyíregyházi színpadot 1872 augusztusában nyitották meg, és miután több társulatnak adott szállást, 1875 tavaszán bontották le.

Akkorra már elkészültek a második, igényesebb színpad tervei. Ez tízszer annyiba került, mint elődje és 1875. május 16-án tartották benne az első előadást. *Dóczy* Lajos Csók c. vigjátékát *Miklóssy* Gyula és társulata mutatta be. A kerek, „száraz malom sátorához hasonló” épület egyik oldalához csatlakozott a színpad az öltözőkkel, a másik oldalon a bejárat kiképzése tért el a kör alaktól. A fagerendás, deszkázott oldalakat tűzbiztonsági okokból be kellett vakolni. Belül: a földszinten 11 páholy, előttük körszékek, zsöllyék, a páholyok fölött karzat, ülő- és állóhelyekkel. A mai Dózsa György út elején, a volt Véső utca sarkán levő diákotthon helyére képzeljük el a *Hárs* vendéglőt (egykori konyhájának falai még állnak). Ennek nagy udvarán a keleti részen helyezkedett el a színpad, közvetlenül a tér sarkán, a most épült művelődési központ nyugati végével majdnem szemben. Amikor lebontották, 1894-ben, Zöldség tér volt e környék neve, ezért is emlegetik *Zöldség téri arénának*.

Lényeges fejlődés ez a régebbi állapotokhoz képest. Szívesen is fogadja a város műpártoló közönsége: maga is szokik a rendszeres színházba járáshoz, az új körülményekhez. Itt már igényesebb előadásokra is sor kerülhet; a korabeli sajtó élénk érdeklődéssel kíséri a bemutatásokat, szigorúan számon kéri a színvonal tartását. *Blaha* Lujza, *Jászai* Mari többek közt a színház vendége, de nevesek a társulati tagok is, mint pl. a megyékből származó *Hunyady* Margit (az író, Sándor édesanyja), vagy a városi műkedvelőktől a hivatásos színészekhez pártolt *Eszék* Emma — és sokan mások.

A megnövekedett szórakozási igény, a megyeszékhely és más fontos hivatalok idekerült tisztségviselői és családtagjai éltek is az alkalommal. De bizony a faszervezet korhad, a kiszáradt vakolat porfelhőket erget, a deszkapadló nyikorog — így a szeretettel fogadott műszínpad hamarosan ócska fabódé címet kapott s még jobban megerősödött egy igazi, kőszínház eszméjének a valóráváltási szándéka.

III.

Ahogy régebben a műkedvelő színjátszók támogatták előadásait jövedelmével az első színpadok felállítását, az itt meg-megfordult vándortársulatok megélhetését, úgy most is a műkedvelők egyik hangadója, *Somogyi* Gyula (aki maga is színjátszó volt, később a város közjegyzője) szervezte meg, 1893 elején azokat a lelkes és áldozatkész polgárokat, akik „a magyar hazafias közművelődést előmozdítani s különösen az eddig, alkalmas helyiség hiánya miatt eléggé nem pártolt színügyet feléleszteni törekedvén”, részvénytársaságot alapítottak, hogy színház épülhessen. Akkoriban építette az evang. központi elemi iskolát (ma: 4. sz. ált. iskola), a megyeházát *Alpár* Ignác, és éppen a Korona szálló nagyszabású tervei miatt tárgyalásban is állt a várossal. Ő bocsátotta rendelkezésre egy kész színház tervét, s így igen gyorsan hozzá is kezdhettek a helyi építési vállalkozók, *Vojtovics* Bertalan és *Barzó* Mihály építészek a megvalósításhoz, hogy 1894. február 6-án, az egykori Széna piacon megnyíljon a ma is álló kőépület.

Homlokzatán három medaillonban a nagy színész-drámaíró példák: *Molière*, *Shakespeare* és *Szigeti* József, máig hirdetik a tervező egyetemes elképzelését a színházi kultúráról. — Ebben az épületben sokkal jobb előadási és nézőtéri körülmények alakulhattak ki. Télen is lehetett játszani, az időjárás nem befolyásolta a társulatok érkezését, műsorrendjét. Kényelmes elhelyezkedésre nyílt alkalom a földszint és emeleti 10–10 páholyban, a földszinti és emeleti rugós ülőkéjű, nádfonatú karosszékekben. A második emeleten már csak padosorok vannak. — A belső berendezés faragott fagerendáso-rokkal kapja meg jellegzetességét, két emelet magasságban. A színpad nem túlságosan nagy, a kis zenekari árokkal együtt főleg kisebb

személyzetű, inkább prózai darabok előadását teszik lehetővé. A megnyitás után egy évvel, még a városi hálózat kiépítése előtt, önálló villanyvilágítást szerelnek fel, ezzel is növelve a kedvező körülményeket.

Óriási volt tehát a lelkesedés és az öröm. Csak később kezdték majd ennek az épületnek is észrevenni a hibáit, fogyatékoságait; a lelohadt kedv a nézők számának csökkenését is magával hozta. Viszont helyet kaptak a műkedvelők is, nagyobb városi ünnepségek nyomán rendezett díszelőadásoknak is: lassanként mégis a városi művelődés egyik központja a színház épülete.

Három évtizedes használat után került sor alaposabb csinosításra, javításokra. Az 1923 őszén induló szezonra szép faliképek kerültek az előcsarnokba: Szalay Pál művészetét dicséri a *Bánk bán*-ból és *Az ember tragédiájából* választott két-két jelenet meglevevénitése; ugyanő festette ki a vasfüggönyt is egy hatalmas munkáslakkal, amelyik a város üzemének jó hírét kiáltja világgá. A megszüpített épületben fellendülés is következett be: elsősorban azért, mert éveken át nem változtak a társulatok. Előbb a debreceni, majd a miskolci állandó társulat művészei jöttek s így valamelyest megközelítették azt az áhított célt, hogy a színészek és a városi társadalma szorosabb kapcsolatba kerüljön.

A második világháború nem okozott túlságosan sok kárt a színházban, de az évtizedek múlása semmi esetre sem javította az épület állagát. Ráadásul, már a húszas évektől kezdve mozi céljaira is használták az épületet: olykor nemcsak a társulatok távollétekor, hanem párhuzamosan. Vagyis délután mozi, este színház (sőt olykor még a késő esti órákban felnőtteknek kabaré). Nem csuda tehát, hogy a berendezés is elhasználódott. Akkoriban felújításról azonban nem lehetett szó.

A felszabadulás utáni első hónapokban nincs hír előadásokról. 1945 tavaszán a szovjet katonák művészegyüttese mutatkozta be, néhány hazai előadó társaságában. Fellendült azonban újra az amatőr színjátszó mozgalom. Az egyik itt járt társulattól visszamaradt Solti Bertalan vezetésével a Szabadművelődési Tanács „kultúrgárdája” 1946 nyarán *Az ember tragédiája* néhány színét játszotta, többször is. A városi középiskolák a színjátszást és a népi táncolást időszzerű feladatuknak látták, s ebben a törekvésben a mezőgazdasági középiskola éppúgy részt vett, mint a Kossuth gimnázium vagy a tanítónőképző diáksága. A cél pedig mindinkább már nem csupán maga az előadás, a vidékre utazás (néha igen mostoha körülmények között), hanem az ezzel járó felvilágosító, politikai agitáció is.

Hivatásos művészek főleg a színházak 1950. évi államosítása után jöttek városunkba. A debrecenieket fogadta szívesen Nyíregyháza közönsége. Jancsó Adrienne, Mádi-Szabó Gábor, Márkus László, Meggyesi Mária, Basilides Zoltán, Zenthe Ferenc fiatal évei ezek. — 1952-től a Faluszínház is mind többször játszik itt, a megyei tájolasoknak is a színház a központja.

1955-ben már nem lehetett tovább halasztani a színház alaposabb felújítását, ezért bezárták és a munkások vették át a „szerepet”.

IV.

Meglehetősen hosszú és szenvedélyes viták után nem egyszerűen tatarozásra került sor, hanem az épület teljes átalakítására. Csak a színpadi nyílás körüli négy fal maradt a régiékből, egyébként alaposan kitágították az épületet, lényegében minden irányban.

A homlokzati, bejárat rész előretolását oly szerencsésen oldották meg, hogy — a régi kocsifeljárót beépítve — úgy képezték ki az erkélyt, mintha az már eredetileg is az épülethez tartozott volna.

Az így létrejött szílfogók után következő tágas terek kellemessé tették a folyosók közlekedését. Belül a legfeltűnőbb, hogy a kétemeletes, oszlopos faszerkezetet eltüntették és a páholsor terét is fölhasználva, tágas nézőteret képezhettek ki: ezt pedig megfelelő folyosó és ruhatár fogja körbe. Mindenünnen jól lehet látni; a székek kényelmesek, még az erkély nagyobb lejtése sem kellemetlen. Így, *Kalocsay István* főmérnöknek és társainak merész elképzelése, következetes és kitartó munkája nyomán végre egy szép, jó hangulatú, hasznos művelődési intézményt kapott a város. Az 1960. március 25-i Bánk bán előadás Nyíregyháza újabb kori kulturális életének nevezetes állomása.

Nem volt önálló társulatunk, de az idejártó együttesek elhozták legsikeresebb darabjaikat; mind több hangverseny, ORI-rendezvény került a megnövekvő város közönsége elé. A kis „ékszerdoboz”; színhelye egyszersmind azoknak a fontosabb társadalmi, politikai rendezvényeknek is, amelyek 4—500 személyes közönséget vártak.

Ügyes szervező munkával a megnyitás után bérletsorozatot indítottak s 1964/65-ben már 65 ezren nézik végig a 140 előadásban sorra került 32 művet. A legmagasabb számot 1968-ban érték el: ekkor 10 ezer fölött van a bérletesek száma.

A közönség mind több érdekes előadást láthatott. Sipkay Barna darabját a miskolciak játszották nagy sikerrel 1963 februárjában (*Darvas Ivánnal* a főszerepben); 1965-ben a tévé egyenes közvetítést szervezett egy itt tartott szolnoki bemutatóról; 1969 februárjában, a megnyitás 75. évfordulóján jólsikerült színházi heteket rendeztek: a legnagyobb sikert, a Varsói melódiákban *Törőcsik Mari* és *Sztankay István* aratta. Emlékezetes irodalmi esteken jártak itt a nagy folyóiratok szerzői gárdái, a Filharmónia szervezésében kitűnő hangversenyeken kórusok és szolista, zenekarok nevelik a közönséget, növelik a színház, a művészet szeretetét.

Csak hogy a művészek jöttek, — az előadás után azonnal csomagoltak, elmentek. Itt hagyták ugyan művészetük szép emlékeit, de azon túl nem vettek részt a város, a megye szellemi életében. Ezt ismerte fel a megyei vezetés, és ezért határozott úgy 1979-ben, hogy növeli erőfeszítéseit az önálló társulat kialakításáért és letelepítéséért. Ennek alapföltételeként a színház technikai felszerelését lényegesen tökéletesíteni kellett, s párhuzamosan a nézőtér is bizonyos modernizáláson ment át. Ez természetes is, hiszen utoljára 20 éve, 1960-ban történt hasonló és az erőteljes igénybevétel is ezt indokolta. 1980. január 28-án, a Nyíregyházáról elindult Pécsi Ildikó önálló estje után kezdődött a tatarozás és az állandó társulat igényeinek megfelelő létesítmények több ütemben történő kielégítése. 1980 nyarán már kinevezték az igazgatót és a művészeti vezetőt, *Bozókay István* és *Fehér György* személyében. Irányításukkal létrejött az önálló társulat, megkezdődtek a próbák, hogy minden készen és rendben legyen az 1981. október 17-i megnyitó előadásra, amikor *Vörösmarty* mesejátéka, a Csongor és Tünde kerül színre.

Hosszú volt az eddig vezető út, évszázados tervek és célkitűzések válnak ezzel a megnyitással valóra, hogy itt székelő, önálló színház társulat játsszék a színházban, amelynek minden tagja feladatának tartja, hogy a 110 ezres megyeszékhely szellemi életét, Szabolcs-Szatmár-Bereg színházi kultúrájának színvonalas emelkedését mozgátsa elő. Mindnyájunk óhaja, hogy így legyen.

Margócsy József

Emlék...

Nem valószínű hogy többé jelentősebb szerepet vállaljak *A betyár kendője* című színdarabban, bármiképpen nőgatnak erre jóakaróim, akik a kulisszák világába csábítanak. *A betyár kendőjében* utoljára körülbelül negyven esztendő előtt léptem fel a *nyíregyházi HÁRSFÁHOZ* címzett színpadon: faépület volt ez a színház, és a hársfáról valamint a deszkák hasadékaiból át szemügyre lehetett venni, hogy a női öltözőben a színésznők milyen bajuszpedrót használnak, mialatt sikereikhez készülődnek.

Nagyatyám, mint az 1848–49-i honvédek elnökehez illett, páholyt bérelt a Hársfában. Semmirevaló létemre mégis inkább üldögéltem a hársfák tetőzetén vagy a deszkahasadékok előtt, ahonnan a női öltözőbe esett kilátás.

Ezt a szorgalmat idővel méltányolta is egy Locsarekné nevű, korábbi komika, aki valamely subickos skatulyáért menesztett hírtelenében a Léderer-féle gyógyszerárba. A subickot nyomban elhoztam...

Nagyatyám bérelt páholyában tüntetőleg tapsolt, látcsövét ostromolta a lenge ruházatú művésznőt, rövidre nyírt fehér hajzata alatt bíborvörösségű lett az arcúta, a mindig kéznél lévő kucsebertől elnyerte lutriban az egész kosarát és elismerése jeléül a művésznőnek küldte; sétapálcájával fenyegette a *NYÍRVIDÉK* színházi műitását, egy jámbor városi számtisztet, akit egyébként is minden éjszaka valamely ablakból, valahonnan, valamerről leöntöttek az utcán való járás-keelésben, mert a színházi tragikára hívta fel a lakosság figyelmét lapjában.

Nagyatyám az előadás után hosszú lépésekkel méregette a Hársfa előtti piacot és türelmetlenül várt, amíg a fák tetejéről vagy a deszkahasadékok mellől megérkeztem.

— Hol a fenébe voltál?

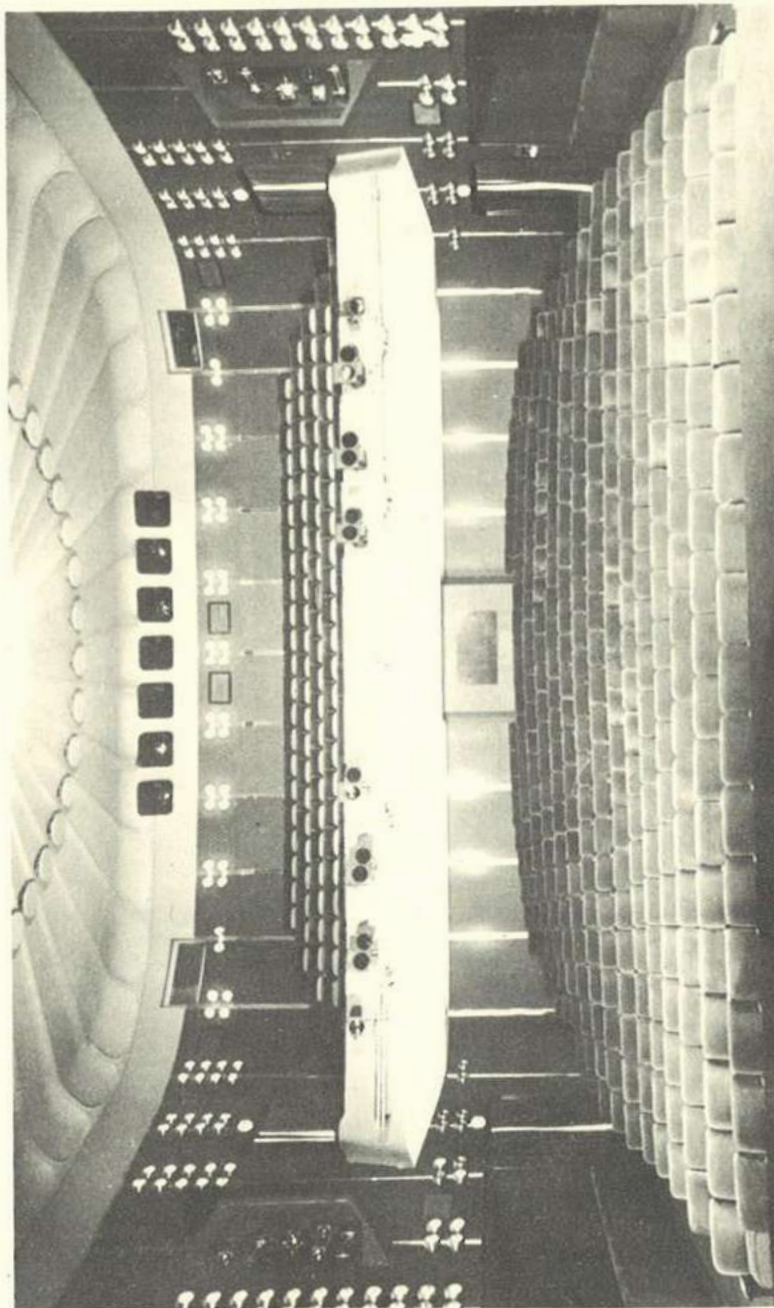
— Subickot hoztam a művésznőnek a patikából — feleltem.

Nagyatyám néha eldöngetett sétapálcájával a sötét utcákon, máskor hümmögni kezdett: — Máskor engem is értesítsél páholyomban, ha subickért küldenek a hölgyek — mondta...

... Amint ezekből is látnivaló, a hazai múzsa érdekében megtettem a magamét. Könnyű dolguk van a Nemzeti Színház bársonyszékeiben feszegető kritikusoknak, amikor szigorú tekinteteikkel holtra ijesztik a szegény művésznőket. (Magam is próbáltam és megbántam.) De tessék felmászni a hársfa tetejére, bekukucskálni az öltöző ablakán, hogy rendben van-e a szubrett fűzősinőrja, a primadonna szeszélyéből vajon nem kell-e felhagyni a sörözőasztal mellől a helybeli patikáriust, hogy nyissa ki boltját iziben, mert ilyen és amilyen skatulyácskára van szükség a színházi öltözőben. Hát a naiva ott-hon felejtett alsósoknyája után vajon ki nyargal el manapság, amikor én már nem állok többé a palánk hasitéka mellett?...

De hát igazában volnának még manapság színházi rajongók? Szegény színésznők, istenke árvácskái, talán már lemondtak a bajuszpedrőről is?

Krúdy Gyula

12,50 Ft

Nyiregyháza. Színház.

